

Damir Jelušić, dipl. iur.*

Obveznopравни instituti služeći za eliminiranje izvora opasnosti štete

Zakon o obveznim odnosima u dijelu u kojem regulira štetu, njene vrste, odgovornost i slično, normira i dva obveznopravna instituta čija je svrha i cilj ili prevenirati odnosno spriječiti nastanak izgledne i neposredno prijeteće štete koja još nije nastala, bilo imovinske, bilo neimovinske, ili zaustaviti pričinjavanje buduće štete u onim slučajevima u kojima je štetnik oštećeniku već počeo nanositi štetu i izgledno je da će, bez oštećenikove intervencije u formi traženja konkretne sudske pravozaštite, nastaviti nanositi odnosno pričinjavati i *pro futuro*. Navedeni su obveznopravni instituti zahtjev da se ukloni opasnost štete i zahtjev da se prestane s povredom prava osobnosti odnosno ličnosti. Slijedom toga, namjera nam je u ovom stručnom radu, prvo, prezentirati normativni okvir kojim su regulirani, te potom, drugo, navedeni okvir pravno prokomentirati uz citiranje fragmenata iz iznjedrene relevantne judikature.

Ključne riječi: Zakon o obveznim odnosima, sudska praksa, opasnost od nastanka štete, opasnost od povrede prava osobnosti, prekomjerna šteta.

1. UVOD

Zakon o obveznim odnosima¹ u dijelu u kojem regulira štetu, njene vrste, odgovornost i slično, normira i dva obveznopravna instituta čija je svrha i cilj ili prevenirati odnosno spriječiti nastanak izgledne i neposredno prijeteće štete koja još nije nastala, bilo imovinske, bilo neimovinske, ili zaustaviti pričinjavanje buduće štete u onim slučajevima u kojima je štetnik oštećeniku već počeo nanositi štetu i izgledno je da će, bez oštećenikove intervencije u formi traženja konkretne sudske pravozaštite, nastaviti nanositi odnosno pričinjavati i *pro futuro*. Navedeni su obveznopravni

instituti zahtjev da se ukloni opasnost štete i zahtjev da se prestane s povredom prava osobnosti odnosno ličnosti. Slijedom toga, namjera nam je u ovom stručnom radu, prvo, prezentirati normativni okvir kojim su regulirani, te potom, drugo, navedeni okvir pravno prokomentirati uz citiranje fragmenata iz iznjedrene relevantne judikature.

2. NORMATIVNI OKVIR

2.1. Zahtjev da se ukloni opasnost štete

Prvo, Zakonom je propisano da svatko može od drugoga zahtijevati da ukloni izvor opasnosti od kojega prijeti znatnija šteta njemu ili drugome, kao i da se suzdrži od djelatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost

* Damir Jelušić, Odvjetničko društvo Vukić, Jelušić, Šulina, Stanković, Jurcan & Jabuka d.o.o., Rijeka.

¹ Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15 i 29/18).

štete, ako se uznemiravanje ili šteta ne mogu spriječiti odgovarajućim mjerama. Drugo, subjektivna se pravozaštita ostvaruje putem suda koji će, na zahtjev zainteresirane osobe, narediti da se poduzmu odgovarajuće mjere za sprječavanje nastanka štete ili uznemiravanja ili da se ukloni izvor opasnosti, na trošak posjednika izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini. Treće, ako do nastanka štete dođe u obavljanju općekorisne djelatnosti za koju je dobiveno odobrenje nadležnog tijela, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi uobičajene granice odnosno, kako je Zakon naziva, prekomjerne štete, no u tom se slučaju može zahtijevati poduzimanje društveno opravdanih mjera da se spriječi nastupanje štete ili da se ona smanji².

2.2. Zahtjev da se prestane s povredom prava osobnosti

Ovaj je, pak, obveznopravni institut normiran jednim zakonskim člankom koji se sastoji od jedne rečenice kojom je normirano da svatko ima pravo zahtijevati od suda ili drugoga nadležnog tijela da naredi prestanak radnje kojom se povređuje pravo njegove osobnosti i uklanjanje njome izazvanih posljedica³.

3. PRAVNI KOMENTARI, OPASKE I PRIJEDLOZI

3.1. Zahtjev da se ukloni opasnost štete

Dakle, u kontekstu zahtjeva da se ukloni izvor opasnosti odnosno suzdrži od djelatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost štete, on se u praksi koristi prilično rijetko, obično u slučajevima kad su u pitanju prekomjerne imisije. Aktivna je legitimacija činjenicom da svatko u zaštiti svojih subjektivnih prava može posegnuti za ovim pravnim institutom, odnosno instrumentom regulirana odnosno impostirana krajnje široko. Zakonske su, pak, pretpostavke za impostiranje odnosno postavljanje zahtjeva da tužitelju ili nekom drugom prijete počinjenje znatnije štete i da se uznemiravanje i šteta ne mogu spriječiti odgovarajućim mjerama. Potonji drugi dio odredbe je nejasan i *de lege ferenda* ga treba precizirati jer je iz važeće normativne stilizacije nejasno i neispitljivo što sadržajno obuhvaća sintagma o (ne)odgovarajućim mjerama.

² Čl. 1047. Zakona.

³ Ibid., čl. 1048.

Judikatura

1. ... *Revident neosnovano osporava pravilnost zaključka nižestepenih sudova da postoji obveza tužene da izvrši rekonstrukciju predmetne odvodne vertikalne kanalizacione cijevi na način opisan u izreci prvostepene presude. Predmet ovog spora je zahtjev tužiteljice da tužena izvrši navedenu rekonstrukciju predmetne odvodne vertikalne kanalizacione cijevi zato, jer da postojeća odvodna cijev zbog nepravilne ugradbe prouzrokuje razlijevanje otpadnih voda u njenom stanu zbog čega ona trpi znatniju štetu. To znači, da se radi o zahtjevu tužiteljice da se otkloni izvor opasnosti od kojeg prijete znatnija šteta u smislu odredbe čl. 156. st. 1. Zakona o obveznim odnosima koji je, na temelju članka 1. Zakona o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 53/91) preuzet kao zakon Republike Hrvatske (dalje: ZOO). U smislu navedene odredbe ZOO, svatko može zahtijevati od drugoga da otkloni izvor opasnosti od kojega prijete znatnija šteta njemu ili određenom broju osoba, a i suzdržati se od djelatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost štete ako se nastanak uznemiravanja ili štete ne može spriječiti odgovarajućim mjerama. Iz utvrđenja sudova proizlazi da je upravo nepravilna ugradba predmetne vertikalne kanalizacione cijevi (slab pad i nedovoljni profil) uzrok zbog kojeg dolazi do izlivanja vode u sudoperu u stanu tužiteljice, te sakupljanje otpadnih voda u stanu tužiteljice, a uslijed čega tužiteljica trpi znatniju štetu i da je za otklanjanje navedenog izvora opasnosti od nastajanja štete potrebno izvršiti navedenu rekonstrukciju predmetne cijevi. Nadalje iz utvrde-*

nja sudova proizlazi da se je tužena, kojoj je bilo povjereno upravljanje stambenom zgradom u kojoj se nalazi navedeni stan tužiteljice, bila dužna starati da se u toj zgradi uklone izvori opasnosti od kojih prijeti znatnija šteta korisnicima te zgrade pa tako i navedenog izvora⁴...

2. ... Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja za uklanjanje opasnosti nastanka štete zbog izlivanja kanalizacije u stambeni objekt tužitelja... Prema odredbi čl. 156. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 91/96 i 112/99 – dalje: ZOO), svatko može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojeg prijeti znatnija šteta njemu ili određenom broju osoba, a i suzdržati se od djelatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost štete, ako se nastanak uznemiravanja ili štete ne može spriječiti odgovarajućim mjerama. Odredba st. 2. istog članka propisuje da će sud na zahtjev zainteresirane osobe narediti da se poduzmu odgovarajuće mjere za sprečavanje nastanka štete ili uznemiravanja ili da se ukloni izvor opasnosti, na trošak posjednika izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini. Pravilno su nižestupanjski sudovi na temelju utvrđenih činjenica zaključili da je izvor opasnosti u gradskoj kanalizacijskoj mreži, koju održava tuženik, pa je obveza tuženika kao posjednika ukloniti izvor opasnosti, odnosno urediti kanalizacijsku mrežu tako da ona prestane biti izvor opasnosti. Stoga su pravilno primijenili materijalno pravo kada su prihvatili tužbeni zahtjev⁵...

Pravozaštitu, kako rekosmo, pruža parnični sud na temelju zahtjeva zainteresirane osobe. Dakle, iz navedene odredbe, što je normalno i logično, pravno proizlazi činjenica da oštećenik, zahtjevatelj ili tužitelj moraju imati pravni interes za impostiranje zahtjeva, što je, moramo primijetiti, stanovito odstupanje od stilizacije sadržane u st. 1. odredbe prema kojoj baš svatko, bez spominjanja pravnog interesa, može impostirati zahtjev. Nadalje, iz navedene odredbe implicitno odnosno posredno proizlazi da će parnični sud tuženiku dati priliku da u danom mu sudskom roku sam ukloni izvor opasnosti ili prestane s uznemiravanjem, a u protivnom će presudom narediti i odrediti poduzimanje odgovarajućih mjera i radnji potrebnih u tu svrhu. Konačno, nije precizirano tko je dužan provesti navedene mjere i radnje, ali je jasno, konkretno i određeno propisano da je troškove dužan naknaditi posjednik izvora opasnosti. Pritom, apostrofiramo činjenicu da je u vrhovnosudskoj judikaturni iznjedreno pravno shvaćanje po kojem je posvema pravno irelevantno tko je vlasnik izvora opasnosti, a relevantno tko je posjednik izvora opasnosti koji, dakako, može, ali i ne mora biti vlasnik.

⁴ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 804/1992-2.

⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1412/1996-2.

... Nižestupanjski sudovi prilikom odlučivanja o tužbenom zahtjevu polaze od pogrešnog pravnog pristupa jer zaključuju da je za odlučivanje o zahtjevu radi uklanjanja izvora opasnosti od kojeg prijeti znatnija šteta odlučno pitanje vlasništva nekretnine s koje dolazi izvor opasnosti, zbog čega odbijaju tužbeni zahtjev jer tuženice nisu vlasnice predmetne nekretnine, a u vrijeme podnošenja tužbe to nije bila niti njihova pravna prednica. Dakle, smatraju da se zahtjev za otklanjanjem izvora opasnosti od nastanka štete može s uspjehom samo upravit protiv vlasnika nekretnine koja je izvor opasnosti od nastanka štete. Naime, odredbom čl. 156. st. 1. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 112/99 i 88/01 – dalje: ZOO) propisano je da svatko može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojega prijeti znatnija šteta njemu ili određenom broju osoba, a i suzdržati se od djelatnosti od koje proizlazi uznemiravanje ili opasnost štete ako se nastanak uznemiravanja ili štete može spriječiti odgovarajućim mjerama, a sud će na zahtjev zainteresirane osobe narediti da se poduzmu odgovarajuće mjere za sprečavanje nastanka štete ili uznemiravanja ili da se ukloni izvor opasnosti, na trošak posjednika izvora opasnosti, ako ovaj sam to ne učini (st. 2.). Iz smisla i sadržaja navedene zakonske odredbe proizlazi da pitanje vlasništva nekretnine s koje dolazi izvor opasnosti od nastanka znatnije štete nije odlučno kod primjene odredbe čl. 156. st. 1. i st. 2. ZOO-a jer svatko može zahtijevati od drugoga da ukloni izvor opasnosti od kojeg prijeti znatnija šteta njemu ili određenom broju osoba, dok će sud na zahtjev zainteresirane osobe (to je ovdje tužitelj) narediti da se poduzmu odgovarajuće mjere za sprečavanje nastanka štete (radova koje treba izvesti) ili uznemiravanja ili da se ukloni izvor opasnosti, na trošak posjednika izvora opasnosti, ako ovaj to sam ne učini⁶...

Ergo, iz naših poviših opaski proizlazi činjenica da bi st. 2. navedene zakonske odredbe trebalo sveobuhvatno donormirati jer otvara brojna pravna pitanja na koja ne daje nikakve, a kamoli jasne i konkretne, odgovore i rješenja. Nadalje, akcentiramo činjenicu da, sve dok opasnost štete prijeti, ova vrsta obveznopravnog zahtjeva ne zastarijeva.

... Revident neosnovano, iako ne određeno ukazuje da navedeni zahtjev nije podnesen u propisanom roku. To zato jer do zastare toga zahtjeva, iako je u pitanju obveznopravni zahtjev, ne dolazi sve dok postoji opasnost od štete, a kao što je to u ovom slučaju⁷...

Nadalje, Zakonom je anticipirana i pravna situacija u kojoj oštećenik nema pravo na naknadu pričinjene mu

⁶ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 599/14-2.

⁷ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 804/1992-2.

štete, a to je situacija u kojoj je šteta oštećeniku pričinjena u obavljanju općekorisne djelatnosti za obavljanje koje postoji odobrenje odnosno dozvola nadležnih odnosno mjerodavnih tijela. Dakle, u takvim slučajevima je inegzistentna protupravnost kao jedna od nužno kumulativno potrebnih pretpostavki deliktne odgovornosti dok oštećeniku kao parcijalna satisfakcija preostaje činjenica da od posjednika izvora opasnosti može potraživati naknadu prekomjerne štete, te poduzimanje društveno opravdanih mjera u svrhu sprječavanja nastanka buduće štete ili smanjenja one koja je već u nastajanju.

1. ... Revizija u ostalom dijelu sastoji se u razlaganjima zbog kojih tužitelji smatraju da je u konkretnom slučaju pogrešno primijenjeno materijalno pravo (odredba čl. 156. st. 3. Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96

i dr. – dalje: ZOO). Prema odredbi čl. 156. st. 3. ZOO-a, ako šteta nastane u obavljanju općekorisne djelatnosti za koju je dobivena dozvola nadležnog tijela, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi uobičajene granice (prekomjerna šteta). Obrazlažući svoju tvrdnju o pogrešnoj primjeni materijalnog prava revidenti ponavljaju da su oni koristili, prilikom obavljanja vulkanizerske djelatnosti, kao javnu površinu i susjednu površinu u vlasništvu grada Splita (čest. zem. 1881/7 k.o. S.), da je vještačenjem utvrđeno da zbog nemogućnosti korištenja te čestice i ostalih okolnih preinaka nije više moguće obavljati vulkanizersku djelatnost, zbog čega je došlo i do umanjenja vrijednosti građevinskog objekta koji se nalazi pored novoizgrađene zaobilaznice, zbog čega su oni prenamijenili poslovni prostor u stambeni prostor. Prema ocjeni ovog revizijskog suda razlozi koje je iznio drugostupanjski sud u smislu primjene odredbe materijalnog prava, u bitnome su prihvatljivi. Specifičnost konkretnog slučaja sastoji se u tome što je prije izgradnje zaobilaznice pristup poslovnom prostoru tužitelja bio moguć preko čest. zem. 1881/7 k.o. S., vlasništvo grada Splita, a izgradnjom zaobilaznice ta čestica je promijenila namjenu tako da preko te površine nije moguć pristup nekretnini tužitelja, niti je moguće parkiranje na toj

površini, zbog čega je faktično prestala mogućnost korištenja nekretnine tužitelja kao poslovnog prostora u kojem se obavljala vulkanizerska djelatnost. U takvoj situaciji drugostupanjski sud je pravilno ocijenio da okolnost da je neka javna površina promijenila namjenu i više nije u faktičnoj funkciji korištenja nekretnine u nečijem vlasništvu, ne može se samo po sebi imati posljedicu pravo na naknadu štete prema odredbi čl. 156. st. 3. ZOO. Odredba čl. 156. st. 3. ZOO sužava (a ne proširuje) pravo na naknadu štete u onim slučajevima u kojima se radi obavljanja općekorisne djelatnosti za koju je dobiveno odobrenje nadležnog tijela, povrijeđeno neko stvarno ili obvezno pravo, tako da bi u takvom slučaju, da nema odobrenja nadležnog organa, oštećenik imao pravo na punu naknadu štete. U takvim situacijama (kad postoji odobrenje nadležnog tijela) oštećenik ima pravo na naknadu samo prekomjerne štete. Nije u skladu sa smislom odredbe čl. 156. st. 3. ZOO tu odredbu tumačiti i primjenjivati na način da oštećenik ima pravo na naknadu prekomjerne štete i u onim situacijama kada inače (da ne postoji odobrenje nadležnog tijela) ne bi imao pravo na naknadu štete. Pravo na naknadu štete temeljem odredbe čl. 156. st. 3. ZOO u praksi najčešće postoji u situacijama kada je u obavljanju općekorisne djelatnosti za koju je dobivena dozvola nadležnog tijela, došlo do štetnih imisija ili zbog povrede prava stvarnih služnosti, a u konkretnom slučaju, prema činjeničnoj osnovi koju su tužitelji isticali tijekom postupka kod prvostupanjskog suda, ne radi se o takvoj situaciji iako tužitelji u reviziji ističu da je do gubitka vrijednosti nekretnine došlo i zbog povećanih imisija koje nastaju povećanjem prometa (buka, prašina, ispušni plinovi). Međutim, kao što je već izloženo iz sadašnjeg stanja spisa proizlazi da je činjenična osnova tužbenog zahtjeva tvrdnja da je do gubitka vrijednosti nekretnine došlo zbog prenamjene⁸...

2. ... Odredbom čl. 1047. st. 3. ZOO-a propisano je da se može zahtijevati samo naknada štete koja prelazi uobičajene granice (prekomjerna šteta) ako je šteta nastala u obavljanju općekorisne djelatnosti za koju je dobivena dozvola nadležnog tijela. U odluci Vrhovnog Suda Republike Hrvatske, broj Rev 1141/2007-2 od 26. ožujka 2008. navedeno je da "(...) izgradnja zaobilaznice uz dozvolu nadležnog državnog tijela, nije protupravna radnja niti na strani investitora postoji krivnja za štetu koja se sastoji u smanjenju vrijednosti poslovnog objekta oštećenika, ali je on u obvezi tu štetu nadoknaditi ako je ona prekomjerna (...)", dok iz odluke ovoga suda broj Rev-x 137/14-2 od 27. siječnja 2015., proizlazi da se "(...) uobičajenom granicom nastanka štete od općekorisne djelatnosti smatra samo ona koja se u redovnom tijeku stvari može od takve djelatnosti očekivati. Sve što prelazi ta-

⁸ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 447/14-2.

kvo očekivano, dakle uobičajenu granicu, predstavlja prekomjernu štetu u smislu odredbe čl. 156. st. 3. ZOO. (...) pa ako je zbog tog (...) nastala šteta tužitelju, koje bi imalo karakter prekomjerne štete, tuženik bi bio dužan štetu naknaditi. "Iz navedenih odluka jasno proizlazi opredjeljenje ovoga suda da onim osobama kojima je određenom općekorisnom djelatnošću za koje je nadležno državno tijelo dalo odobrenje (što izgradnja autoceste nesumnjivo jest) nanesena prekomjerna šteta, pripada pravo na naknadu takve štete neovisno o postupku izvlaštenja koji je prethodno proveden na dijelu njihove imovine⁹...

3. ... U konkretnom slučaju za rješenje spora valja uzeti u obzir odredbu čl. 156. st. 3. ZOO, prema kojoj – ako šteta nastane u obavljanju općekorisne djelatnosti za koju je dobivena dozvola nadležnog organa, može se zahtijevati samo naknada štete koja prelazi normalne granice (prekomjerna šteta). Naime, uobičajenom granicom nastanka štete od općekorisne djelatnosti smatra se samo ona koja se u redovnom tijeku stvari može od takve djelatnosti očekivati. Sve što prelazi takvo očekivano, dakle uobičajenu granicu, predstavlja prekomjernu štetu u smislu odredbe čl. 156. st. 3. ZOO. Iskorištavanje kamenoloma predstavlja općekorisnu djelatnost – za nju je dobivena dozvola nadležnog upravnog tijela – pa ako je zbog tog iskorištavanja nastala šteta tužitelju, koje bi imalo karakter prekomjerne štete tuženik bi bio dužan štetu naknaditi¹⁰...

3.2. Zahtjev da se prestane s povredom prava osobnosti

U kontekstu, pak, ovoga obveznopravnog instituta odnosno instrumenta prvotno smatramo potrebnim apostrofirati da se on u praksi prerijetko koristi kao i da, u doba digitalnih elektroničkih medija i publikacija, kad su tiskani mediji pred evidentnim i neumitnim nestankom odnosno odumiranjem, njegovo vrijeme tek dolazi. Za novine se, naime, metaforički znalo reći da žive jedan dan, što je, osim metaforički, bilo i stvarno točno jer su već sutradan bile korisne jedino za potpalu vatre, oblaganje ladica i slične svrhe. S druge strane, sadržaji publicirani u elektroničkim medijima, primjerice elektroničkim publikacijama koje su supstituirale tisk, žive – zauvijek. Zbog toga oštećenik, u pravnoj situaciji u kojoj mu neki publicirani internetski sadržaj pričinjava kontinuiranu štetu jer je kontinuirano dostupan čitateljstvu, te je izvjesno da će je pričinjavati i ubuduće, osim naknade štete od pravnog

subjekta odgovornog za publiciranje tog sadržaja može tražiti, opet putem suda, ali, *nota bene*, i drugog nadležnog tijela, da prestane s daljnjim povrjeđivanjem njegove osobnosti, bilo uklanjanjem cijelog sadržaja, bilo spornih dijelova, ili na bilo koji drugi način kojim se može postići navedena svrha.

Judikatura

1. ... U odnosu na drugi dio postavljenog pravnog pitanja koje se odnosi na mogućnost traženja uklanjanja s internetskog portala objavljenog članka za kojeg je utvrđeno da je osnova za naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava osobnosti, ovaj sud smatra da se u biti ne radi o načinu popravljivanja nematerijalne štete nego se radi o zahtjevu u smislu odredbe čl. 1048. ZOO prema kojoj odredbi svatko ima pravo zahtijevati od suda ili drugog nadležnog tijela da naredi prestanak radnje kojom se povrjeđuje pravo njegove osobnosti i uklanjanje njome izazvanih posljedica. Iako u postavljenom pravnom pitanju revident primarno postavlja pitanje da li se takvo uklanjanje može tražiti kao način popravljivanja nematerijalne štete, isto tako iz postavljenog pravnog pitanja jasno proizlazi kako revident navodi da se na taj način traži daljnje sprječavanje štetnih posljedica i eventualnog povećanja štete. Ovaj sud također zauzima pravno shvaćanje da nema nikakvih zapreka da kod zahtjeva za popravljivanje nematerijalne štete ili naknadu štete sukladno čl. 21. i čl. 22. ZM se traži i uklanjanje radnje ili izvora kojima se povrjeđuje pravo osobnosti, a to je u svakom slučaju i traženje uklanjanja spornog teksta s internetskog portala koji je bio osnova za naknadu nematerijalne štete. Stoga nema nikakve zapreke da se uz zahtjev za naknadu štete na temelju ZM zatraži i uklanjanje informacije koja je izvor povrede prava osobnosti, a sve pozivom na već navedeni čl. 1048. ZOO-a.

⁹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 104/12-2.

¹⁰ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev x 137/14-2.

Pritom ovaj sud opet ističe, a što navodi i tužitelj u reviziji, da su danas novi mediji dostupni globalno i obuhvaćaju cijeli svijet pa je tako putem Interneta moguće u svakom trenutku doći do ogromnog broja informacija koje su pohranjene i objavljene godinama ranije, i što sve nije bio slučaj kada su prevladavale tiskovine i gdje je dostupnost informacija bila u pravilu nekoliko dana nakon objave u tiskanom mediju. Stoga nema učinkovite pravne zaštite bez mogućnosti uklanjanja spornih sadržaja s Interneta, jer se u protivnom nastavlja s postupcima povrede prava osobnosti i čak povećava šteta¹¹...

2. ... Tužiteljica svoj tužbeni zahtjev iz ove parnice temelji na odredbi čl. 157. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99 – u daljnjem tekstu: ZOO), koja u stavku 1. propisuje da svatko ima pravo zahtijevati od suda ili drugog nadležnog organa da naredi prestanak radnje kojom se povređuje pravo njegove ličnosti. Sud prihvaća tužbeni zahtjev jer, ocjenom svih provedenih dokaza u smislu odredbe čl. 8. Zakona o parničnom postupku (Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 i 117/03 – u daljnjem tekstu: ZPP), utvrđuje da tuženik uznemirava tužiteljicu telefoniranjem kući i na posao i danju i noću, nazivanjem na mobitel, te slanjem SMS poruka uznemiravajućeg sadržaja, dolaženjem na vrata stana zvonjenjem i udaranjem po ulaznim vratima, dočekivanjem ispred zgrade i u gradu kojom prilikom ju prati, više za njom i verbalno ju napada, a kojim radnjama tuženik narušava njezin mir, spokoju

i ljudsko dostojanstvo. Iz navedenog činjeničnog utvrđenja sud prvog stupnja izvodi zaključak o postojanju radnji na strani tuženika kojima se povređuje temeljno pravo ličnosti, a čime su ispunjene pretpostavke za pružanje pravne zaštite u smislu odredbe čl. 157. st. 1. i 2. ZOO-a¹²...

Dakle, iz fragmenta je poviješ citirane odluke bjelodano da je domet ovog instituta prilično širok odnosno da služeći se njime, oštećenici, putem suda ili drugog nadležnog tijela, mogu spriječiti odnosno prevenirati nastanak buduće neimovinske štete povredom prava osobnosti u veoma različitim životnim, činjeničnim i pravnim situacijama.

4. ZAKLJUČAK

Zahtjev da se ukloni izvor opasnosti štete i zahtjev da se prestane s povredom prava osobnosti dva su obvezno-pravna instituta koja se, po našem mišljenju, prerijetko koriste u pravnoj praksi, kako u sprječavanju nastanka daljnje štete u slučajevima kad je pričinjavanje štete već (za)počelo, tako i u slučajevima u kojima je nužno i neophodno prevenirati odnosno spriječiti nastanak izgledne neposredno prijeteće buduće štete. Kod oba se zahtjeva pravozaštita ostvaruje sudskim putem, a kod zahtjeva da se prestane s povredom prava osobnosti može je pružiti i drugo nadležno tijelo uz, dakako, ispunjenje svih inih zakonskih pretpostavki.

¹¹ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1331/16-2.

¹² Županijski sud u Bjelovaru, Gž 731/04-2.

Summary

OBLIGATORY INSTITUTES AIMING TO ELIMINATE THE SOURCE OF THE RISK OF DAMAGE

In the part in which it regulates damages, types of damages, liability and similar, the Civil Obligations Act also standardises two obligatory institutes the purpose and objective of which is to prevent imminent threatening damage, either non-material or material, that has not yet occurred from occurring or to stop future damages from occurring in those cases in which the wrongdoer has already started to damage the injured party and it is apparent that, without the injured party's intervention in the form of seeking actual court protection, it will continue to do so pro futuro. The obligatory institutes of the request to eliminate the risk of damage and the request to cease with the infringement of the personality right are stated. Consequently, it is our intention in this paper, first, to present the normative framework by which these institutes are regulated and, second, to give a legal comment of the mentioned framework by citing fragments from relevant judicature.

Keywords: Civil Obligations Act, case-law, risk of damage, risk of violation of the personality right, excessive damage.